

הַלְבוֹת תַּפְּלִין סִימָן לֵב

קרי שיהיו ד' ראשיה נראין לכל: **מא** (קפט) *לאך ורחב הכתים *ונקדקן *אין לו (ס) שעור: **מב** *משיון של תפלין (קצ) הקלה למשה מסיני שבעשה בעור הכתים של ראש (קצא) כמין שיון (קצב) בולטת (קצג) מקמטי (סא) העור, אחד מימינו ואחד משמאלו. (קצד) ישל (סג) זמין המניח של שלשה ראשים של שמאל המניח של (סג) ארבע ראשים: הגה מיהו אם הפך (קצה) אינו נפסל (מדרבי וסמ"א וס"א פרק הקומץ): **מג** *סריץ (קצו) של שיון דהינו חדה למשה (קצז) יגיע עד מקום התפר:

פאר הייט

וַיִּתְּכֵל תוֹרַת הַפְּסָלִים, שֶׁנֶּחֱנֶה עֵץ עִ"ת: (ס) שְׁעוֹר. וּמִ"מ יֵשׁ לְחֵשׁ לְדַבְּרֵי הַנְּאֻמִּים
שֶׁיֵּשׁ לְעִשְׂוֹן קִטְנִים מֵרֹב שֶׁנִּי אֲנֵפְעוֹת. בֵּין שְׁלִידֵי בֵין שְׁלִירָשׁ, בִּ"י בִּיחַ לִ"ח
וְהֵנּוּ הַתּוֹרָה לְמִשְׁה. וְיֵשׁ לְמִחוּת בְּעוֹבְרֵי דְרָסִים שֶׁשְׁתַּקְּנִים לָהֶם הַפְּסָלִים
קִטְנִים מְאֹד, כִּי מְבַר מִשְׁ"ש שְׁעָרִים לְהִיחַת רַחֲמִים יוֹתֵר מֵאֲנֵפֶה וְאֵם לֹא פְסוּלִים
הֵמָּה, עִ"ת עִ"שׁ: (סא) הַעוֹר, וְלֹא עִ"ת דְּרוֹס, ט"ו בִּיחַ עִ"ת עִמָּא: (סב) יָמִין
הַמִּנִּיחִים, וְאֵם הָרָא אֵלָּה, וְיִשְׁנֵה. וְיִבְרַר יִשְׁנֵה וְשִׁמְאֵל דְּעִלְמָא אֲזִילִין, מִיָּא: (סג) ד'
הַרְגִּישִׁים. בֵּין רִעִית וְטִבְרָ"י פִּסְקֵי דְרִיזָן לְזִכְרֵי שְׁלֵא יִנְעֵה וְיִחֲדִירִין לְמִשְׁה שְׁשׁוֹן,
וּמִ"א פִּסְקֵי דְרִיזִים לְגַע הַיּוֹדִי"ן לְמִשְׁה בְּשִׁי"ן וְכֹ"פ הַרְמָ"א לְמִשְׁה מִג:

מִשְׁנֵה פְּרוּרָה

(קלף) כי על-כּל־פּנים צָרִיךְ תִּקְבֹּל מִצֵּט בֵּין כְּתָבִים, שִׁיְהִי הַחֲרִיץ נִפְרִים מִמֶּשׁ. וְכֵן הַחֲיִי־אֶדֶם מֵאֵן בְּמַעֲשֵׂה הַסּוֹפְרִים שֶׁמִּדְּבָקִין בְּכַתֵּם וְטוֹחִין אֶת כָּל הַפִּית בְּטִיחַ אוֹ בְּגִלְגָּלִי רַק שְׁעוֹשִׁין רֶשֶׁם בְּהִלְבָּאִיִּין. וְיֵהָ אִם דְּלִכְתַּחֲלָה בְּעֵינָן שִׁיְהִי הַחֲרִיץ מִגִּיעַ עַד לְמַשָּׁה, וְעֵינָן בְּבִאֹר הַלֵּכָה. וְכִלְשָׁן הַסּוֹפְרִים שְׁתּוּלִין עוֹר עַל הַד' בָּתִּים וְרוֹשְׁמִין בּוֹ חֲרִיצִין בְּסִטָּן שֶׁתִּהְיֶה נִרְאָה כְּאַרְבָּעָה בָּתִּים דְּפִסּוּל, (קלף) דְּעַל־יְדִידָה נַעֲשֶׂה תַּפְלָה שֶׁל (226): **מֵאָה (קֶסֶט) אֲרֵךְ וְרַחֲב.** וּמִפֶּל מְקוֹם נָכוֹן לַחֵשׁ לְדַרְכֵי הַגְּאוּנִים שְׁסוֹבְרִין שֶׁלִּכְתַּחֲלָה לֹא נַעֲשֶׂה אוֹתָן קִטְעִים מֵאַצְבָּעִים עַל אֲצָבָעִים⁽²²⁸⁾ וְהֵינּוּ עִם הַתְּתוּרָא. וְעֵינָן בְּעַל־תְּמִיד שֶׁכָּתַב, דָּאֵם אִין מִחֲזִיק עִם הַתְּתוּרָא רַק קֶאֱצָבַע עַל אֲצָבַע אִפְלוּ בְּדִיעֵבֶר פִּסּוּל⁽²²⁹⁾, וְכֵן פֶּסֶק בְּסִפֶּר בְּאֹר־מִרְכָּבִי, וְעֵינָן בְּסִפֶּר אֵלֶיהָ רַבָּה שֶׁלְּמַד עֲלֵיהֶם זְכוּת, וּמִפֶּל מְקוֹם סִים דְּכָל בְּעַל־נֶפֶשׁ יִזְהַר לַעֲשׂוֹת הַתְּתוּרָא רַחֲב ב' אֲצָבָעִים; וְלִכְד כֹּל אֵלוֹ, כְּעוֹי מֵאֹד בְּאֵלוֹ הַתְּפִלִּין הַקִּטְטִים שֶׁפְּרִשְׁיֹתֵיהֶן גְּרוּעוֹת עַד מֵאֹד מִצַּד דְּחַק הַמְּקוֹם, כְּאִשֵּׁר בְּעֵינֵי רֵאשִׁי תְּרַבָּה מֵהֶם, עַל־כֵּן הַשּׁוֹמֵר נִפְשׁוֹ יִשְׁמֹר מֵהֶם: **מֵב (קֶצֶ) הִלְכָה לְמַשָּׁה מִסִּינִי.** וְאֵם נִתְקַלְקַל הַשִּׁי"ן וְאִינוֹ נִכְרַ, (קלף) צָרִיךְ לִתְקַנּוּ מִתְּדַשׁ וְהִמָּא דָּאֵם נִתְקַלְקַל רְבוּעַ, הַמְּבֹאֵר בְּסוּמוֹךְ: **(קֶצֶא) בְּמִין שִׁי"ן.** וְיִמְשַׁמַּע (קלף) בְּאַחֲרוֹנִים דְּתוּמוֹת שִׁינִי"ן שֶׁלְּנֹו שְׂאֵנֹו עוֹשִׁין בְּתַפְסִלֵּין דִּי, דְּלֹא בְּעֵינָן דְּוָקֵא כְּמֵב סִי"מ מִשֵּׁשׁ אֵלֹא וְיִמְנַה סּוֹפְרִים כִּהְיִים בְּאִיָּה מְקוּמוֹת לְהִדָּר וְלַעֲשׂוֹת בְּכַתֵּב אֲשֶׁרִּית מִשֵּׁשׁ: **(קֶצֶב) בּוֹלְשֵׁת וְכו'.** וְאֵם עֲשֶׂה הַשִּׁי"ן בְּקֶלֶף אַחֵר וְהַדְּבִיק בְּדָבָק עַל הַפִּית, (קֶטֶט) פִּסּוּל⁽²³³⁾: **(קֶצֶג) מְקַמְטֵי הַעוֹר.** וְהֵינּוּ שֶׁמְקַמְטֵי הַעוֹר בְּמִלְקֵט עַל־יְדִי כִּפְלָה, שְׁכּוּפֵל מִהַעוֹר עַד שֶׁנַּעֲשִׂיו סִיעִיפִי הַשִּׁי"ן⁽²³⁴⁾, וְלַעֲשׂוֹת עַל־יְדִי דְּפּוֹס, וְהֵינּוּ שֶׁעַל הַדְּפּוֹס חֲקוּק שִׁי"ן בּוֹלְשֵׁת⁽²³⁵⁾ וְדוֹחַק הַדְּפּוֹס בְּעוֹר הַפִּית נַעֲשֶׂה תֵּאֵר שִׁי"ן, עֵינָן כִּט' וְיִמְנַה אֲבָרָהֶם דְּמִשְׁמַע דְּלִכְתַּחֲלָה טוֹב לִמְנַע מִנֹּו⁽²³⁶⁾, וּבִכְנֻסַּת הַגְּדוּלָּה כְּשֶׁם תִּשְׁכַּחֲשׁוּ הַרְמִ"ע כְּמֵב דְּזֵהוּ יוֹדֵה הַדִּיר, וְכֵן הַמְּנַקֵּה פִּשּׁוּט כִּהְיִים לַעֲשׂוֹת בְּדָפּוֹס מִפְּנֵי שֶׁעַל־יְדִידָה יֵשׁ לָהּ תֵּאֵר שִׁי"ן בְּחִלּוּתֶיהָ וְיוֹנֵה יוֹתֵר מִשִּׁי"ן הַמְּקַמְטֵי מִהַעוֹר⁽²³⁷⁾: **(קֶדֶד) שֶׁל יִמִּין הַמִּנִּיחִין.** וְאִין (כ) חִלּוּק כֹּהֵן אִשֵּׁר לְאַחֵר, דְּכַתֵּר שִׁי"ן וְיִשְׁמֹאל דְּעִלְמָא אֲזִלְיִן⁽²³⁸⁾: **(קֶצֶה) אִינוֹ נִפְסֵל.** אָבֵל (כֹּה) אִם עֲשֶׂה בִּשְׂנֵי הַצְּדִידִים רַק שִׁי"ן שֶׁל שְׁלֹשָׁה רִאשִׁים אוֹ אֲרָבָעָה, פִּסּוּל, וְכִלְשָׁן אִם חֲסַר לְגַמְרֵי שִׁי"ן אַחֵר: **מֵג (קֶצוֹ) שֶׁל שִׁי"ן.** (כז) בֵּין דְּנִמִּין וּבֵין דְּשִׁמְאֹל: **(קֶצֶז) גִּיעַ וְכו'.** וְהֵינּוּ עַד הַתְּתוּרָא מִשֵּׁשׁ, וּבְדִיעֵבֶר

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בשניית נודע ביהודה ס"א ישמש סוקרים אפנים מטיחים טיחה עבה על התנים וצ"י שקנים ששקורטו"ש הם שחרים במקבילת ההדור, אין לחש משום שא"י רכל לקאוחו אדנו חוצץ, רכל השקץ לשחרת לקשחר רכלל לקאוחו הוא, וגם בשעה שהוא מטיח השטיי העב אין חשש משום מתיחת הש"י, שחרת אין שום רק הש"י לבר, וגם השטיי לגוי אדנו חבשול, ולכן תחלין רכארי עקמא הם ויש בקם משום ואנאוחו: ואפ"ל פ"י: יש להחמישו שלא יקרה הטיח עב יזרח מצור הטיח, וגם פשיטא שחרז שרובי תנים יקרה בקם עקמא בלא הטיח, ואם הנה הטיח רכובי, ע"י הטיח חצור שלא כד"ן, וגם יש לאסר שלא לתת לחור הטיח הנה עצם פיל שחוק, רכעין

בְּאוֹר הַלֵּכָה

נכרין, אף בעצרת המזרחיים אדם לומר שיהיו המזרחין על-ידי-פנים בעצם התבלין
הבתים ולא בהגלאן"י לכו. ובתשובת חתם-סופר סימן ה משמע שהנהגין
לעשות תפילין על-ידי דבוק לא מהני אפילו המזרחין בנרות²²⁷, אלא יהיו
מכרלות לגמרי ואז יתור שיהיה רבוען קום, כי מצוי שעל-ידי התבלין נאבד
הרצוע. ומנהגי העולם במדברתנו כהחז"אדם, וכן משמע בספר ישועות-יעקב.
ומכל מקום כל ירא שמים יתור לבחלה לעשות הבתים בספרים, וכמו שכתב
המחזיק גופא לעשות התפלה פשוטא דנכון לעשות כן. והנה אם לא יהיו
מזבזים כלל, מצוי לפעמים שנתחלקל הרצוע במשנה הזמן על-ידי זה, על-
פן אפשר שטוב יותר שידבק מעט בשפולי הבית אצל התורה בין בית לבית.
והנה יש עוד אפן, שידבק מעט העורות שבין בית לבית, ואם העורות לא
יגיעו זה לזה ימן לתוכם תחית קלף רק עם דבק שיתקדם יתרו, ויצדו
הבתים וכן בראשי הבתים לא יתור מדבק כלל, ובהנה יתור צדן כל המזרחים
מגבר היטב וגם בראשין יתור קום; אף באפן זה צריך לנתק אצל תמיד פלא
לנתק בחוק בים אחד מחברו כדי שלא יתקע על-ידי-ידי העור שבין בית
לבית: * ארך ורחב הבתים וכו'. עין בעורובין צה ע"ב בגמרא, וצין היטב
ברא"ש בהכלות קטנות בסדר תקון תפילין בקצרה מה שכתב לענין שעור
התפילין, וכבארנו הנרי"א בסעיף זה. ועל-כל-פנים נראה לעניות דעתו, דאפילו
לפי דעת השלחן-ערוך דחסם להלכה דאין להם שעור, מפל מקום לפי מה
דמוכח בשם בגמרא דבראש וכן ביד אין מקום רק להניח שני תפילין ולא
לשלוש, יש להזהר על-כל-פנים שלא ללחש תפילין פעם קטנים מאד ופעם
שיהיו גדולים שלשה פעמים כמו הראשונים, קגון בספספ הראשון היו
לשעור אצבע וחצי על אצבע וחצי ובפעם שני היו ד' אצבעות וחצי על ד'
אצבעות וחצי וכהאי גוונא, דממה נפשך: או דתפילין הראשונים היו קטנים
מכשעור או דתפילין השניים קטנים שלא במקום תפילין, וצין לקמן בסיון רלג
סעיף א שאין לעשות תרתי דתרי אפילו שלא ביום אחד, ואף דיש לדחות,
דבזמן הגמרא היו תפילתים קטנים באצבעים ודתרי מטה שאין בן בזה, אבל
אס"י אונא ראתה תרי"ש שם, והשלחן-ערוך יוסף דאן בברא"ש, אף נזכר
במאמרונים שיהיה תפילתו זה יא מעט מעט אחר, עין בביביות"ש ובבאר
הגרי"א, והנכון לאדם, שיהיו תפילין תמיד ממוצעים, דהינו לא פחות משעור
אצבעים על אצבעים ולא יותר מד' על ד' אצבעות, והינו עם התחורה
ומעברתה, דבהנה יצא על-ידי-קנים מדינא ודי הכל: * ומהנה. עין במגן
אברהם²³⁰: * אין לו שעור. וצין בספר שלחן-שלמה שכתב דמכל מקום לא
יגשה התפילין גדולים עד מאד, שעל-ידי-יה לא יתנה באפשר להניחן על
מקום מיוחד בשערות²³¹, וכן שעל-ידי שלא יבוא להניח קצת על הפני עצם
שקמור למיתת-השחי' או במקום שאינו בשר התפוח, עד כאן לשונו. וצין מה
שכתבתי לעיל בסימן בו סעיף ט בבאר הלה: * שיהיו של תפילין הלה
למשנה מסיני וכו' מניין שיהיו. עין במשנה בירורה דאפילו קרב שלנו וכו'
אלא דגמא, הוא מהב"ח עין שם. ולפי זה יש לעין כמה דחסם הנשמת-אדם
דאם יש קצת הפסק בין היי"ד להשי"ן, דהינו שאין מגיע בשולו התחתון,
ועצב בדיעבד כמו בספר-תורתא, דלקאורה להב"ח אפשר דרק לבחלה צריך
להזהר ולא לעצבא, וצריך עיון: * תריץ של שיהיו וכו' יגיע עד מקום הת
ירוש דאין לחש, ומה שכתב הדרכי-משה דצריך שיהיו שמים שמחמיר

שער הציון

(קלה) שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה: (קט) גְּמָרָא: (קז) שְׁלַח־יְשׁוּעָה וְשׂא: (קח) הַבַּח וְהַמְרִמֵּי וְעֵלֵת־תְּמִיד: (קלט) יְשׁוּעוֹת־יִצְחָק, וְתִשְׁבּוֹת רַעִיָּא סִימָן יָא וְשׂא:

הלכות תפילין סימן לב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קצח]

יש מהגדולים שמחלקין בין שי"ן הימני להשמאלי, שבשמאלי אדרבה, ידקדק שלא יגעו הידי"ן בשולי השי"ן למטה⁽²³⁹⁾.

(239) ובטעם הדבר כתב הב"ח, שהשי"ן השמאלית שיש בה ארבעה ראשים הרי היא כנגד השי"ן שבלוחות [של שלשה ראשים] שהיתה חקוקה, שהרי כדי לחקוק אות שי"ן יש לעשות ארבעה ראשים כדי שיהיה ביניהם אויר של שלשה ראשים, ולפיכך יש לדקדק שלא יגעו הידי"ן בתחתית השי"ן אלא יהיו תלויות, כדי שתהיה השי"ן חקוקה.

[משנ"ב ס"ק רא]

ואפילו לדעת הסוברים דהקמתם צריכים להיות כלם מעור אחר מקשה⁽²⁴⁰⁾.

(240) וכפי שנתבאר לעיל (ס"ק קעב).

[משנ"ב ס"ק רג]

כי גם התורה צריכה מדין להיות מרבע⁽²⁴¹⁾.

(241) ומאחר שכל ענין החתך הוא כדי שיהיה הריבוע ניכר, כתב בספר זכרון אליהו (פ"ח) שאין קפידא אם עומק החתך בעור העליון של המעברתא אינו שווה לעומק החתך שבעור התחתון, שכל שניכר ריבוע התיתורא כשר, וכן משמע במשנ"ב לעיל (סי' כו ס"ק יא).

[משנ"ב ס"ק רד]

כמו מונה שנגללת מ"אחד כלפי "שמוע" ולא להפך, מטעם שנתבאר ביו"ד ידעה סימן רפח⁽²⁴²⁾.

(242) שם (סי"ד) לא כתב השו"ע טעם הדבר, אכן הרמב"ם (פ"ה מהל' מזוזה ה"ו) כתב שצריך לגוללה באופן שיהיה ניתן לקרוא בה תיכף עם פתיחתה, והיינו מסופה לתחילתה.

וכתב התיקון תפילין (עמ' קע), שיותר מאד שתהיה הדיו יבשה לגמרי טרם שיכרוך הפרשיות, כדי שלא ידבקו האותיות זו לזו

ויתקלקלו. והוסיף, שכמו כן יש להזהר שלא לדחוק את הפרשיות יותר מדי בכריכתם.

[משנ"ב ס"ק רח]

והלכה למשה מסיני⁽²⁴³⁾. לכן אם לא כרך השער עליה פסול, אף שכרך עליה קלה⁽²⁴⁴⁾.

(243) ומבואר ברש"י (שבת כח, ב) שצריך לקשור את אגרות הפרשיות בשיער, והתיקון תפילין (עמ' קעב) כתב שיש להחזיק את השיער שמסביב לפרשיות ולסובב את הפרשיות כמה פעמים עד שיעמוד השיער בלא קשירה.

(244) ולפי מה שכתב לקמן (סי' לג ס"ק כג) שכל הדינים שנלמדו מהלכה למשה מסיני צריך לעשותם לשמה, כתב המושגת הסופר (סי' כב ס"ק ו) שהוא הדין שיש לעשות את כריכת השיער לשמה.

[משנ"ב ס"ק ריא]

עין בקצת אדרבה⁽²⁴⁵⁾, וצ"ע בהדושי ר' עקיבא איגר שהסכים שישיר היוצא יהיה פחות מאריך שיעור⁽²⁴⁶⁾.

(245) וכתב שם (ס"ק סא) בשם ספר יש שבר, שמבואר בזה שיש להזהר שהשיער לא יצא לחוץ בשיעור אורך שיעורו, לפי שבשיעור זה הוא מקבל טומאה, והמג"א תמה עליו, ממה שקיימא לן ששערות אינן מקבלות טומאה, ולכך פירש את דברי הזהר באופן אחר, וכתב לפי זה שיכול להוציא את השיער לחוץ ככל שירצה.

(246) וכתב שם שחם ושלום להקל בזה.

[ביה"ל ד"ה ומוכנס]

אלא דלכתחלה חש השלחן ערוך לדברי הרמב"ם שכתב שהוא הלכה למשה מסיני⁽²⁴⁷⁾.

(247) ומקורו מהירושלמי במגילה (פ"א ה"ט), שהלכה למשה מסיני שיהיו הפרשיות טולים במטלית, ופירש הרמב"ם שיש לכרוך מטלית סביב הפרשיות. אמנם, הרא"ש (קיצור הל' תפילין שבסוף הלכות קטנות על תפילין) בשם ספר התרומה פירש באופן אחר, דחינו שאם נעשה קרע בפרשיות, יש להדביקן בטלאי.

י"ב ג' כ"ו אב תשע"ה

נה פאר הגולה

הַלְבוֹת תַּפְּלִין סִימָן לֵב

ע שם בוקרא פ ש
צ וקבצים בקרן ג'
תפלין תפלין
הראש והתורני
וספר התורה
מנהיגה דקמוץ
בענין מוזה
ק הראש בשם
שמושא רבא
ר סמ"ק וספר ארחות
חיים ומהות סימני
הקדש תפלין
ש שבת ח
תקת שמושא רבא
ורקבם
א אפסדוגי
ב והר פרשה ספורי

הגהה *וכן (קצח) הויד' שבש"יין *צירך (קצט) לבט למטה בשולי הש"יין (סמ"ג). וְלֹא יִמְשֹׁךְ הַשִּׁינ׳ הַרְבֵּה, אֵלָּא (ר) *שֶׁגַם שׁוּלֵי הַשִּׁינ׳ יִהְיֶה נִקְרָא עַל הַתַּפֵּר (כרוך שאמר): **מִד'** "תתורא (סד) ותפלין תלכה למשה מסיני, וְהִנֵּנו (רא) *שֶׁזֵּשִׁים עוֹר לְמִשָּׁה לְכַסּוֹת פִּי הַתַּיִם, וְנִקְרָא כַעֲזֵן דָּף שֶׁל גֶּשֶׁר הַנִּקְרָא תתורא. ^פמעברתא. ותפלין תלכה למשה מסיני, וְהִנֵּנו שְׁעוֹר הַתתורא (רב) נְהָא אֲרֹךְ מִצַּד אֶחָד וְנַעֲשֶׂה בּוֹ הַמַּעֲבָרְתָּא. פִּיצֵד, וְהַתְּכֵנוּ בְּשֵׁנֵי צָדִים שְׁלֹא תֵהָא רַחְבָּה בְּמֹו רַחֵב הַתתורא, כִּדִּי (רג) שְׂיֵהָא נִכְר רְבוּעַ הַתתורא, וְיִבְאֹתָהּ מִעֲבָרְתָּא עוֹבְרַת הַרְצוּעָה, וְעַל שֵׁם כֶּף נִקְרָאת מִעֲבָרְתָּא. גַּם בַּתְּפִלִּין שֶׁל יָד נַעֲשֶׂה תתורא וּמִעֲבָרְתָּא. ^טוְגִלְגַּל כָּל פְּרָשָׁה (רד) מוֹסֵפֶה לַתְּחִלָּתָהּ (רה) *וְכוֹרְכֶם (רו) בַּקֶּלֶף (סס) קִטְנ׳. וְיִגְשׁ מִקְפִּידִין מִלְכָּרְכֵן אֵלָּא (רז) בַּקֶּלֶף גֶּשֶׁר. (ריח) "וְהַתְּלַח לְמִשָּׁה מִסִּינִי שְׂאֲרָךְ עֲלֶיהָ שַׁעַר בְּהֵמָה אוֹ חֵהָ הַטְּהוֹרִים: הֵגָה (רט) וְהִנֵּהגִין לְכַרֵּךְ שַׁעַר עַל הַפְּרָשָׁה, וְאַחֲרָכֶן פּוֹכְכִין עָלָיו קֶלֶף כִּשֶׁר וְחֹזְרִים וּכּוֹכִים עָלָיו שַׁעַר (אגוד סימן סח). ^יוְהִנֵּהגוּ שְׂיֵהָה שַׁעַר זֶה (רי) שֶׁל עֵגֶל, *וְאִם לֹא מִצָּא שֶׁל עֵגֶל בּוֹרֵךְ בְּשֵׁל פָּרָה אוֹ שֶׁל שׂוֹר, וְרוֹחֵץ הַשַּׁעַר הַיָּטֵב בַּתְּחִלָּה עַד שְׂיֵהָא נָקִי. (ריא) ^כקָצַת שַׁעַר זֶה צִרִּיךְ שְׂנִירָאָה (ריב) חוּץ

פאר הייט

ע"ת: (ס"ה) קטן. ואם לא פרכם פשר בדיעבד אם אין לו אחרים, ב"ח מ"א:

(76) דתפליין. המחבר כתב סתמא דהינו שישים עור למטה ולא באר שיהא התתורה מעור הבתים או אפלו מעור בפני עצמו כמו שנהגו הסופרים עכשו,

באור הלכה

* וכן ה"ד ששבי"ן. ברכימשה הו"ך איתא: הדי"ן שבי"ן. ונראה ש
 הנקרא היה בס"ן לפני המגן אברהם בהחזת שלשון צדוק הנה, ולפ"ך הביא ראי'ה ממנו
 לסבכותו דאין לחלק בין ש"ן הימני להשמאל. ונד ע"מ צ"ס משמע דספוקי
 מסתפקא לו לרינא א"ב בהב"ח וסיעתו לא השמאל אברהם, ל"י נראה ל"י, אף דאנו
 מביינין במשנה בורכה להכתחלה יותר טוב שיעצנו גם הדי"ן ששבי"ן השמאל
 לשלשלו הפחתו, מכל מקום ברעבד אין להחמיר בהם לפסל, אחרי דלדעת הרבה
 אילים גם להכתחלה לא יצאו, וכן הפר"מגיים א"ב כתב רק דכן ראי' לעשות בהמגן
 אברהם, אם לא תיבא דיד"ד אחד נוגע ואחד אינו נוגע דאז מזה נפשו פסול, וכמו
 שהדי"ן ששבי"ן שכלו, הוא הדין, גם הדי"ן ששבי"ן לא יתיר להם קממת דיד"ד נוגע
 בהש"ן של ג' ראשים, אלא יהיו כמין קרן ששונים. אכן לפי פסק המגן אברהם שאין
 לחלק בין תמיך להשמאל, גם בזה אין לחלק, ואם עשה בש"ן של י' ראשים [ומכ"ל
 כשל ג' ראשים] קרן פשוט [הן מגיזין עד שוליהן, הוא כרתי קטרי [מכ"ל]
 פסול: * צריך למעט רכ"ו. * אין השעם במשנה בורכה והוא מהחז"ן דבר, וצריך
 לכתב כמו בספרינו, ודבר אחר הוא חלק במשנה מסני. ולפי נ"י נראה דהוא דהוא
 אינו נוגע בש"ן שלו, גם"כן אפשר דעכובא הוא, וכל"שפן לא לא היה יד"ד כלל
 רק פשוט, ואפלו אם שאר הקרן נעשין מחלוקה בדי"ן על ראשיתו רק קר אחד לא
 היה בדין, וכל"שפן כלם: * לבד ראשיתו של י' ראשין, דהם א"ב היו הקרן פשוטין בלא
 ראשיתו אין להחמיר ברעבד, דיש לספק על הגדולים הקטלן וכמ"ל: * שגם שולי
 הש"ן. * עין המגן אברהם בורכה לגמ"ד רעבד, ובספ"ר גבולות היום משמע דרעבד א"ב
 להחמיר, ואינו יודע מקור לזה: ואולי הוא מצי' שלא אבד תמורתו על"ד"ה ורק
 המקצת הדין נכנס לחיוב, אבל אם נכנס מעט מהש"ן גופא לחיוב המעבדא גם הוא
 נזקק, וצריך עי"ן: * שיש"ם רכ"ו. * עין במשנה בורכה, ומה שכתב לצאת נכ"י דהוא
 צוה רש"י, וכן הרמב"ם בסו"א לא פרש"י כמו שכתב בספ"ר משנה: ואף דהגאונים
 פ"ג: ע"ן, וגם הרי"א"ש ומרדכי ושו"י סבירי בהם, גם מנהג העולם כותיהם,
 מכל מקום טוב להרר לצאת גם דעתם, ואף דברא"ש ומרדכי משמע שיחור טוב שלא
 לעשות מעד אחד עם כהנים, ע"ן השעם בדבריהם ונראה שזה הפקולא לא ש"ך
 בזמננו למי שידע עמדות כהנים. ונהגון י' עקיבא אינך הפקולא על הפקד שהחזיק
 דבר הרי"ש שצ"ע מנה דמוזיק בן מצד דיד"ן ורק שהעולם לא נתנו, גם
 אפוקת לעניית דעיה הוא אינו כמו שכתבנו דרביס מצי' עליה: * יגמל כל פרשה
 רכ"ו. הוא למקרה ולא לעפוקא [אחרונים בסעיף מו]: * וכוונתם בקל"ך קשין. * עין
 במשנה בורכה, ומשעם, ונראה"ש והשו"א ופוסקים בקיאי להרר דלא חלקה למשה
 במוסמיו הוא, ששהגון בצד"ה ואשכנז שלא עלי' דבר לבד הו"ך, אלא להכתחלה
 חש לשלשון שירך ולדבר תרבי"ם שכתב שהוא חלקה מפי' 2747. וכן פאל"ה חלקה
 משמעטו מזה דמור בס"ן לברך א"ב אין לו חורים, ולשעם כחצית השקל שספספ

מן הממר לפיך כמו לבתיים ולרצועות, ובבאור הגר"א מקמקם דרין זה: **(ורח)** והלכה למשה מסיני⁽²⁴³⁾. לכן אם לא כדון השער עליה (כו) פסול, אף שכוון עליה קלה⁽²⁴⁴⁾: **(רט)** ונתהנין לכהן וכו'. כי יש אומרים שיהיה השער על גוף הפרשה ואחר-כך יכדון הקלה למעלה, ויש אומרים להפוך, לכהן ונתהנין להם דברי שניהם. ועתה בבאור הגר"א שמעב דמדינת אין קפידא איזו מודם: **(רי)** של עגל. כדי שיהיה מעשה עגל ולא חטא, וגם כדי לכתור על עון זה. וכתב האלה רבה דמזה השעם טוב לעשות כל תקון תפילין מעור עגל, ולאפוקי מאותן שעושים הרצועות מעור פיש: **(ריא)** קצת שער. עין במגן-אברהם⁽²⁴⁵⁾, ועתה בחדושי ר' עקיבא איגר שהסקים ששער היוצא יהיה פחות מארץ שעורה⁽²⁴⁶⁾: **(ריב)** חוץ לבתיים. יש אומרים שיהיה אצל הבית שממנו בו פרשת "קדש" ויש אומרים אצל "והיה אם שמע", (גם) וטוב שיצא מפרשת "והיה אם שמע" בצד הפונה

שער הציון

(ג) פִּרְיָמֶקְדִּים וְהֶגֶר'וֹ יִצְחָן בְּבֹאֹר הַמֶּלֶךְ: (ד) בְּבֹאֹר הַנֶּגֶז' וּפְרִיָמֶקְדִּים, וְלֹא בְּבֹאֹר הַיֵּטֶב: (ה) מֵאִיר עֵינֵי סוֹפְרִים בִּשְׁם דְּבִרֵּי־שְׂמוּאֵל: (ו) הָרֹא"שׁ בְּחִלּוֹת קִטְנוֹת: (ז) כֵּן מִרְכַּת מִהֲרֹא"שׁ בְּחִלּוֹת קִטְנוֹת וְכֵן מִבְּבֹאֹר הַנֶּגֶז' וְיִשְׂרָאֵל אַחֲרֵינִים: (ח) שְׁלֵה:

משנה ברורה

(כג) כְּשֶׁר אָפְלוּ לֹא הָבִיעַ, כֹּל שֶׁשֶׁ צִוְּתָה הַשִּׁירָן עָקְיוֹ: (קצח) הַיִּידִין שֶׁבִּשְׂרִירָן. יֵשׁ מִהַגְדֻּלִּים שֶׁמִּחֻלְקִין בֵּין שִׁירָן הַיִּמִּינִי הַהַשְׁמָאֲלִי, שֶׁבִּשְׁמָאֲלִי אֲדָרְבָּה, וְדָקֵק שְׁלֹא יִגְעוּ הַיִּידִין בְּשׁוּלֵי הַשִּׁירָן לְמִטָּה⁽²³⁹⁾. וְאַבְל הַמַּגְרָאֲרָהֶם פֶּסֶק דָּאִין לְחַלֵּק בֵּין הַיִּמִּינִי הַהַשְׁמָאֲלִי, וּבִהַשְׁמָאֲלִי בְּעֵינָן שְׁנֵי הַיִּידִין יִהְיוּ נֹגְעִין לְמִטָּה בְּשׁוּלֵיהָ, וְכֵן כֶּתֶב הַפְּרִימָגְדִּים וְכֵן רָאִי לַעֲשׂוֹת, וְכֵן כֶּתֶב בִּכְרִי־יִסָּף בְּשֵׁם מִתְרִי עֵין שֵׁם וְכֵן פֶּסֶקוֹ שֶׁאֵרִי אֲחֻרוֹנִים. עוֹד כֶּתֶב הַפְּרִימָגְדִּים, דִּןֶאָה שִׁיחִיהָ עַל הַשִּׁירָן צִוְּתָה יִידִין, לֹא קוֹן שְׁפוּטִין בְּעֶלְמָא: (קצט) לִגְעַל לְמִטָּה. וְדָלְאוּ הֵכִי אֵין שֵׁם שִׁירָן עֶלְיוֹ וְלַעֲכוּבָא הוּא אָפְלוּ בְּדַעֲבֵד, וּבִשְׁרִירָן הַשְׁמָאֲלִי אִם אֲחֵד נֹגַע וְאֲחֵד אֵינוֹ נֹגַע פֶּסֶל, וְעֵין בְּבֹאֹר הַלְכָה: (ר) שְׁגֵם שְׁוּלֵי הַשִּׁירָן. רֹצֵה לֹמֵר, חֲדִיחָן שֶׁל הַשִּׁירָן; וְהַטַּעַם, דְּצִרִּיר שִׁיחָא כֹּל הַשִּׁירָן נִרְאֶה וְלָקִים מִה דְּכַתִּיב "וְנֹאֵר כֹּל עַמִּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיהֶם", וְאָמַר רַבִּי (אֶלְעָזָר) [אֶלְעִיזָר] אֵלּוּ תַּפְלִין שֶׁבְּרָאשׁ, "שֵׁם ה' נִקְרָא" רֹאשִׁיתִּיחָת שִׁירָן. וּבְדַעֲבֵד אִם נִכְסֵם מַעֲט לְתוֹף הַתַּתְרָא עַד שֶׁאֵין לוֹ עַל־דִּירָיָה תְּמוּנַת שִׁירָן כְּרָאִי, צִרִּיר עֵין, וְעֵין בְּבֹאֹר הַלְכָה: **מִדָּה (רא) שְׁנָשִׁים וְכו'.** וְאָפְלוּ לַדַּעַת הַסּוֹבְרִים דְּהַכְּתִּיבִים צִרִּיכִים לְהִיּוֹת כֵּלִם מַעֲזֹר אֲחֵד מִמֶּשֶׁ⁽²⁴⁰⁾, מְכַל מְקוֹם לֹא בְּעֵינָן שִׁיחָא הַתַּתְרָא וְהַמַּעֲבָרָא עִם הַכְּתִיבִים מַעֲזֹר אֲחֵד, אֵלּא אָפְלוּ אִם הוּא עוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ כְּשֶׁר, (כד) וְנֹהֵר שֶׁכֶּתֶב הַמַּחֲבֵר שְׁנָשִׁים וְכו'. וּמִכָּל מְקוֹם אִם בְּאֶפְשֵׁר טוֹב לְהִדָּר גַּם בִּזְהָ, לְצִאת דַּעַת הַמַּחֲמִירִין בִּזְהָ, וְעֵין בְּבֹאֹר הַלְכָה: **(רב) יְהֵא אֶרֶץ.** וְאִם נִפְסָקָה, (יח) מִתְרִי לְתַפְרָה: **(רג) שִׁיחָא נִבְרָ.** מִי גַּם הַתַּתְרָא צִרִּיקָה מִדִּין לְהִיּוֹת מְרֻבָּע⁽²⁴¹⁾, וְכִמוֹ שֶׁכֶּתִּבְנוּ לְמַעַלָּה בְּסַעֲפֵי לֹט: (רד) מִסּוּפָה לְתַחֲלָתָה. בַּעַת שְׁוֹתָנָה לְבִיתָה, (כו) כִּמוֹ מְוֹזָה שֶׁנִּגְלַת מִ"אֲחֵד" כִּלְפִי "שְׁמַע" וְלֹא לְהַפֵּךְ, מִשְׁעֵם שֶׁנִּתְּכַבֵּר בִּירוּד־דַּעַת סִימֵן רַפְח־ז' (רד) [וְכוּדְכֵם וְכו']. רֹצֵה לֹמֵר לְכַתְּחָלָה, אֲבָל אִם לֹא בִּנְרָהֶם מִשֶּׁר בְּדַעֲבֵד אִם אֵין לוֹ אֲחֵרִים, וְעֵין מִחֲמַצִּית־הַשֶּׁקֶל בְּבֹאֹר הַלְכָה: (רז) בְּקֶלֶף קָטָן. וְהוּא הָיִן בְּחִיחִיבַת בְּנֵי אִם אֵין לוֹ קֶלֶף (סמ"א), וְעֵין בְּבֹאֹר הַגִּרָּא: (רו) בְּקֶלֶף כְּשֶׁר. רֹצֵה לֹמֵר, אֲבָל אִם מִבְּהִמָּה וְחֵה טִמְאָה, אֲבָל בְּמִטְלִית גַּם לַדַּעַת זֹו שְׁפִיר דְּמִי. וְעֵין בְּבִית־יִסָּף שֶׁכֶּתֶב בְּטַעַם הַיִּבְרִי, דְּכִיּוֹ שֶׁהוּא מְבִיא קֶלֶף, צִרִּיר לְהִיּוֹת דּוּקָא

מִן הַמֶּלֶךְ לְפָנָיו כְּמוֹ לִבְתִּים וְלִרְעוּתָן, וּבְבִאֵר הַגֵּר"ל מְסַמְּכֵם בְּדִין זֶה: שֶׁכֵּן עָלֶיהָ קֵלָה²⁴⁴): (ר"ט) וְהִנֵּה הֵינִי לְכָרֶךְ וְכו', בִּי יֵשׁ אוֹמְרִים שִׁיכָר הֵי הִנֵּה הֵינִי לִבְתִּים דְּבָרִי שִׁנְיָהִם. וְעַן בְּבִאֵר הַגֵּר"א שֶׁכֵּתִב דְּמִינָא אֵין קִפְדִּי לְכַפֵּר עַל עוֹן זֶה. וְכֵתִב הָאֵלִיָּה רַבָּה וְהוּא הַשֵּׁם טוֹב לַעֲשׂוֹת כָּל (ר"א) קִצֵּת שׁוּר. עַן בְּמִנְיָן אֲבָרְהָם²⁴⁵, וְעַן בְּחִדוּשֵׁי ר' עֲקִיבָא אֵינִר שֶׁ אוֹמְרִים שִׁיחִיָּה אֲצֵל הַבֵּית שִׁמְחָה בּוֹ פִּרְשֵׁת "קִרְשׁ" וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֲצֵל

הלכות תפלין סימן לב

(סו) **לבתים: מה ג' יתן כל פרשה בבית שלה * שתהא (ריג) זקופה מעמד (סו) [סו] בביתה:**
מז * יתנה הגליון עליון תחלה שנהו שנה עליונה, וגליון תחתון (ריד) לצד פה הבתים: הגה וראש
הפרשה יהיה מנח לצד זמין הקורא, שאם בא לפתחו ולקראו יהיו מנחים לפניו (רטו) כהלכתו (תרומות הדרשן ובית יוסף
בשם אורחות חיים): **מז** "אם כתב כל הארבעה פרשיות בקלף אחד פשרים (רטו) אפילו אין רוח ביניהם,
ובלכר שיהא חוט (ריז) או משיחה בין כל בית ובית. ושל יד כותב הארבעה פרשיות בקלף אחד,
וגללל אותן מוספן לתחתון, וכורך קלף עליהם ושער עגל ומכניסם בביתם כמו של ראש. * אם
כתבם על ארבעה קלפים [*] והניחם (ריח) בארבעה בתים נצא, * והוא שייטלה (פרוש, יקסח) עור על
ארבעה בתים שיהיו נראים בבית אחד: הגה (ריט) והמנהג לדבקם בדבק שיהא הכל בקלף אחד, ויזקרו
לטל (רכ) דבק (סח) כשר (ברוך שאמר ואגור סי' נו): **מז** "אם צפה הבתים ברחב (רכא) או בעור בהמה
טמאה, פסולים: **מז** "הלכה למשה מסיני שיהיו תפלין נתפרים (רכב) בגידי (סט) [סט] בהמה נחמה
(רכג) טהורים, וטוב לתפור (רכד) בגידי שור: נ * אין לקנות גידים מאינו יהודי משום (רכה) דחישנין

באר היטב

(סו) **לבתים.** וטוב שיהיו אצל פרשת ויהי אם שמיצ בצד הפונה לפרשת
קדש, של"ה עמ"א: (סו) **בביתה.** ובדיעבד אין לפסל בשביל זה, ע"ת עמ"א:
(סח) **כשר.** מבהמה טהורה: (סט) בתמות. ולוקחין מהעקב שהם לבנים,
ואם הם קשים מרכבן באכנים עד שישעו כפשתן טהורין אותם ושוזרין אותם.

הגה"מ ז"ל שאלו נאמרו דאיתן ולכן הוצרכו בזה כל ראי' השם והחשבי שמו, ששאי"כ בשאר מחלקת הפוסקים כל דמונן דעלמא כח מניחו מנח להם לישאל כו'. ומי שרצה להיות חכם
בגיניו דעה הקמרת ורצה לצאת יית של דעה זו ע"ז אמרו כל המתקנה בזה (רי' בנה: [*] והניחם ביד' בתים כו'. וקבב כבד"י בשם בית יהודה ח"ב סי' עז ולא דקא הניחם בדיעבד
אלא כיון שכתבו ביד' קלפים חשוב דיעבד ומסר להניחם לכתחלה ע"ש: וקבב עור שאם נמצא (טעות) בפרשה וביצית מטר לכתבה בקלף לבד דתרי בדיעבד. ואם נכתבה פרשה אחת בש"ר
שלא בסדר, עין בשו"ת הרי"ש בן הרשב"ץ סימן תרלב ע"ש: (סט) **בהמה.** עבה"ט. ובגויים מ"ב ב' חולק ג"כ עליו וקבב שנה מלוי בטאלדורו"ש המבאר בסעיף ג, וכוון שטאלדורו"ש אין
הבי" סלשיר לכתחלה אף יוסף להסיר בנימצים, וע"ש שכתב בטאלדורו"ש שחב"י מחיר בשעת הדחק, וא"י חושש אפילו בשעת הדחק שחב"י חל"מ הוא גידין וטאלדורו"ש

משנה ברורה

לפרשת "קדש" (248): **מה (ריג) זקופה.** כדרך קריאתה וכדרך
שמעמידין ספר-תורה בהיכלתה²⁴⁹, ובדיעבד אם נתנה שם משכבת אין
לפסל התפלין בשביל זה²⁵⁰, כן כתב הבית יוסף בשם הרי"ם בן-חביב
וכן כתב הפ"ח, וצ"ע במגן-אברהם. ונראה דמכל מקום על להכא
צריך לכתוב, דהניגו שיוציאם ויניחם בתלכה: **מז (ריד) לצד פה.**
דאי לא לא הכי יצמדו האותיות הפוכות נגד הקורא:
(רטו) **כהלכתו.** שהרי מצינו שסדר הכתוב בבתים גס"נ הם
מסבירים לפני זמין הקורא אשר הוא עומד נגד הפניית שיהיה קורא
בסדר, מתחלה פרשת "קדש" של זמין ואחר-כך פרשת "יהיה כי
יבא" ושאר הפרשיות, כמו שכתוב בסומן לה, על-כן צריך להיות
לפרשת "קדש" אפילו אין וכו'. רוצה לומר, וכל-שכן כשיש נוח בין הפרשיות,
שיוכל לכתובם וישתמר כדי הקף גויל לכל אחת דשפיר דמי, אף דבעת הכתיבה כתבן בקלף אחד, וכתבו האחרונים: אף-על-גב דכשואין
רוח ביניהם יהיה מוכרח להניח כל פרשה בביתה שלא בנקיפה אפילו הכי כשר, כי הנקיפה אינה אלא למצוה [כן מתבאר הפרוש לפי מה
שכתב הבית יוסף בשם מהר"א ומהר"י בן-חביב וכן הסכים הפ"ח, וצ"ע במגן-אברהם בשם הרי"ם מ"ש: (ריז) **או משיחה.** רוצה
לומר, דכיון שכתב הפרשיות בעור אחד צריך להפסיק בחוט או משיחה או בגיד כמו שאנו נוהגין בין בית לבית כדי לתת קבר להפתיים
מקדלים, אבל בכתב הפרשיות על ד' עורות אין צריך לתת כלום בין בית לבית. ויש פוסקים דבכל גוני צריך לתת הקבר בין הבתים וכן
יש לנהג, כמו שכתב המחבר לקמן בסעיף נא ויעביר חוט וכו'. ומכל מקום עליון דיעבד כתב הש"ז דאינו מעכב שם, שהעקר נסבא
הראשונה: (ריח) **בארבעה בתים.** וכל-שכן אם הניחם בבית אחד דשפי צריך: (ריט) **והמנהג וכו'.** רוצה לומר, אם הניחם בבית אחד
אף הבודאי יצא מכל מקום לכתחלה מצוה לדבקם. כתבו האחרונים, דאף שלכתחלה מצוה לכתב הארבע פרשיות של יד בקלף אחד,
מכל מקום אם פבר כתב בארבעה קלפים חשוב בדיעבד, ומטר להניחם לכתחלה אם מדביקים מקדם, ואם נמצא טעות בפרשה רביעית,
מטר לכתבה בקלף לבד אפילו לכתחלה ולהדביקה, דזה הוי בדיעבד²⁵¹: (רכ) **דבק כשר.** רוצה לומר מבהמה טהורה²⁵², וכתב בפרי"מגדים
דזה רק למצוה אבל לא לעמבא, כיון דהדבוק אינו מעכב, ממילא אין קפיא במה מדבק: **מז (רכא) או בעור.** פרוש, שעשה עור
מתחלה מבהמה טהורה ואחר-כך צפה על אותו עור מבהמה טמאה, אפילו הכי פסולים, ואפילו חתך במקום השיניין ששהיין נראה
[פמ"ג], וצ"ע בבאר הגולה: **מז (רכב) בגידי בהמה.** ולוקחין מהעקב שהם לבנים, ואם הם קשים מרכבם באכנים עד שישעו כפשתן
טהורין אותם ושוזרין אותם. ודעת המגן-אברהם בסוף סעיף-קטן סו דבעינן בזה הטובה לשמה, והאליה רבה ופרי"מגדים מקפידין בזה:
(רכג) **טהורים.** אפילו מנבלות וטרפות שלמים: (רכד) **בגידי שור.** ואם אין לו זקח מגידי בהמה נקה, אבל משמאה אפילו בדיעבד פסול.
וצריך עיון אם מטר לתפור בגיד הנצשה²⁵³ [אחרונים]: נ * (רכה) **דחישנין וכו'.** ונזקא (רט) כשהוא הולך לבתי הנזקרים לקנות מהם גידין,
וגם ידוע לו שמקצת מן הנזקרים הנוטלין הגידין מבהמה טמאה, לכן אף-על-פי שהרב נוטלין מטהורה, כיון שהוא הולך אצל נכרי בשעה
שהם קבועים בבתיהם אין הולכין אחר הרב, שכל קבוע במחצה על מחצה דמי; אבל אם העובד-גלולים הביא לשוק מטר לקנות ממנו,
שפיון שפרש מקביעותו אמרין כל דפרש מרכא פרוש²⁵⁴, (רי) אם לא שמוכרין שם בשוק בחניות או חוזרין לקביעותו, וכן אם אין ידוע,

ג' ה"א"ש בפני הקורא
תפלין וסמך לראש
רש"י והרי"א אסמך
וספר אחרות חיים
ד' שם ה' מנחות לו
ו' שם ז' שם
ח' פנה צדדן מ"ח
ט' שכתב ח"ו וק"ת
י' שמואל רבא ונפסק
יוסף וספר הירושקה
כ' אגור בשם מהר"י
מליין

שערי תשובה

מן הסתם בפיו, עין שם: (סו) **בביתה.** עבה"ט. וכתב בגוים מנחת דאף שר"ת חולק וס"ל
שתהיה שוכבת מימין א"ע להניח שמי וזנות תפלין, דשאני סדר הנחתן דאיכא רב האי גאון
וקמה גאונים דקומי בשיטת ר"ת ע"ש, ואפשר לומר דבבית אף לר"ת אין פסול בדיעבד בזה
משא"כ לענין סדר הנחתם ונראה עכובא בדיעבד הוא אלאכא דר"ת ולכן צריך לצאת דעתו
בזה. ונראה שהמנהג של ב' זוגות תפלין יש לו יסוד מנח עפ"י הסדר וקבב הקדשם
הארי"ז ז"ל שאלו נאמרו דאיתן ולכן הוצרכו בזה כל ראי' השם והחשבי שמו, ששאי"כ בשאר מחלקת הפוסקים כל דמונן דעלמא כח מניחו מנח להם לישאל כו'. ומי שרצה להיות חכם
בגיניו דעה הקמרת ורצה לצאת יית של דעה זו ע"ז אמרו כל המתקנה בזה (רי' בנה: [*] והניחם ביד' בתים כו'. וקבב כבד"י בשם בית יהודה ח"ב סי' עז ולא דקא הניחם בדיעבד
אלא כיון שכתבו ביד' קלפים חשוב דיעבד ומסר להניחם לכתחלה ע"ש: וקבב עור שאם נמצא (טעות) בפרשה וביצית מטר לכתבה בקלף לבד דתרי בדיעבד. ואם נכתבה פרשה אחת בש"ר
שלא בסדר, עין בשו"ת הרי"ש בן הרשב"ץ סימן תרלב ע"ש: (סט) **בהמה.** עבה"ט. ובגויים מ"ב ב' חולק ג"כ עליו וקבב שנה מלוי בטאלדורו"ש המבאר בסעיף ג, וכוון שטאלדורו"ש אין
הבי" סלשיר לכתחלה אף יוסף להסיר בנימצים, וע"ש שכתב בטאלדורו"ש שחב"י מחיר בשעת הדחק, וא"י חושש אפילו בשעת הדחק שחב"י חל"מ הוא גידין וטאלדורו"ש

באר הגולה

בזה: * **שתהא זקופה מעמד.** עין בשערי-תשובה מה שכתב בשם הפדע ביהודה,
דאין לחש לשיטתו ובגו"ס שפוסק בזה בשכיבה, וכן משמע בבאר הגולה:
* **יהיה הגליון וכו' לצד פה הבתים.** ואם הפך, יש מהאחרונים שפוסקין אף
דיעבד: * **אם כתבם וכו' והניחם בארבעה בתים וכו'.** עין בפרי"מגדים שכתב
דלדעת המחבר אם הם קלם בבית אחד אפילו לכתחלה אין צריך לדבק, ועל זה
הוסיף ור"א וכתב והמנהג וכו', רוצה לומר דאפילו בבית אחד לכתחלה מצוה
לדבקם: * **והוא שייטלה עור.** עין בפרי"מגדים דכנסת בהעור גם על מקום השיניין
שלא נראה החוצה, דאי לא הכי לא הוי חשש כל תוסף בהשליד דאין צריך
לשיין: * **צפה הבתים וכו'.** עין במשנה ברורה בשם הפרי"מגדים. וכתב עוד: הא
עור כשר על-גבי עור כשר ושיין נראה, כשר אף-על-פי שאין בית וראה אור כיון
שהשיין נראה, ולפי זה כל-שכן אותן שעושין צבע עם שמנחים תפלין דאין לחש

סוף הגלילה שהוא ראש הפרשה גס"נ מצד זמין נגדו: **מז (רטו) אפילו אין וכו'.** רוצה לומר, וכל-שכן כשיש נוח בין הפרשיות,
שיוכל לכתובם וישתמר כדי הקף גויל לכל אחת דשפיר דמי, אף דבעת הכתיבה כתבן בקלף אחד, וכתבו האחרונים: אף-על-גב דכשואין
רוח ביניהם יהיה מוכרח להניח כל פרשה בביתה שלא בנקיפה אפילו הכי כשר, כי הנקיפה אינה אלא למצוה [כן מתבאר הפרוש לפי מה
שכתב הבית יוסף בשם מהר"א ומהר"י בן-חביב וכן הסכים הפ"ח, וצ"ע במגן-אברהם בשם הרי"ם מ"ש: (ריז) **או משיחה.** רוצה
לומר, דכיון שכתב הפרשיות בעור אחד צריך להפסיק בחוט או משיחה או בגיד כמו שאנו נוהגין בין בית לבית כדי לתת קבר להפתיים
מקדלים, אבל בכתב הפרשיות על ד' עורות אין צריך לתת כלום בין בית לבית. ויש פוסקים דבכל גוני צריך לתת הקבר בין הבתים וכן
יש לנהג, כמו שכתב המחבר לקמן בסעיף נא ויעביר חוט וכו'. ומכל מקום עליון דיעבד כתב הש"ז דאינו מעכב שם, שהעקר נסבא
הראשונה: (ריח) **בארבעה בתים.** וכל-שכן אם הניחם בבית אחד דשפי צריך: (ריט) **והמנהג וכו'.** רוצה לומר, אם הניחם בבית אחד
אף הבודאי יצא מכל מקום לכתחלה מצוה לדבקם. כתבו האחרונים, דאף שלכתחלה מצוה לכתב הארבע פרשיות של יד בקלף אחד,
מכל מקום אם פבר כתב בארבעה קלפים חשוב בדיעבד, ומטר להניחם לכתחלה אם מדביקים מקדם, ואם נמצא טעות בפרשה רביעית,
מטר לכתבה בקלף לבד אפילו לכתחלה ולהדביקה, דזה הוי בדיעבד²⁵¹: (רכ) **דבק כשר.** רוצה לומר מבהמה טהורה²⁵², וכתב בפרי"מגדים
דזה רק למצוה אבל לא לעמבא, כיון דהדבוק אינו מעכב, ממילא אין קפיא במה מדבק: **מז (רכא) או בעור.** פרוש, שעשה עור
מתחלה מבהמה טהורה ואחר-כך צפה על אותו עור מבהמה טמאה, אפילו הכי פסולים, ואפילו חתך במקום השיניין ששהיין נראה
[פמ"ג], וצ"ע בבאר הגולה: **מז (רכב) בגידי בהמה.** ולוקחין מהעקב שהם לבנים, ואם הם קשים מרכבם באכנים עד שישעו כפשתן
טהורין אותם ושוזרין אותם. ודעת המגן-אברהם בסוף סעיף-קטן סו דבעינן בזה הטובה לשמה, והאליה רבה ופרי"מגדים מקפידין בזה:
(רכג) **טהורים.** אפילו מנבלות וטרפות שלמים: (רכד) **בגידי שור.** ואם אין לו זקח מגידי בהמה נקה, אבל משמאה אפילו בדיעבד פסול.
וצריך עיון אם מטר לתפור בגיד הנצשה²⁵³ [אחרונים]: נ * (רכה) **דחישנין וכו'.** ונזקא (רט) כשהוא הולך לבתי הנזקרים לקנות מהם גידין,
וגם ידוע לו שמקצת מן הנזקרים הנוטלין הגידין מבהמה טמאה, לכן אף-על-פי שהרב נוטלין מטהורה, כיון שהוא הולך אצל נכרי בשעה
שהם קבועים בבתיהם אין הולכין אחר הרב, שכל קבוע במחצה על מחצה דמי; אבל אם העובד-גלולים הביא לשוק מטר לקנות ממנו,
שפיון שפרש מקביעותו אמרין כל דפרש מרכא פרוש²⁵⁴, (רי) אם לא שמוכרין שם בשוק בחניות או חוזרין לקביעותו, וכן אם אין ידוע,

שער הציון

(רט) מגן-אברהם: (רי) פרי חדש ומחצית-השקל:

הלכות תפילין סימן לב

ביאורים ומספיקים

[משנ"ב ס"ק ריב]

וטוב שיצא מפרשת 'והיה אם שמע' בצד הפונה לקדשת
"קדש" (248).

(251) וכל זה מדובר בשעל כל פנים נכתבה כל פרשה על קלף שלם,
אבל אין לכתוב לכתחילה פרשה אחת על שני קלפים דבוקים, לפי
הרעות שדיבוק אינו חיבור [ראה לעיל ס"ק קעב], וכמו שכתב
המשנת הסופר (סי' כ ס"ק ג). אכן, אם נקרא הקלף לאחר הכתיבה
והאותיות עדיין שלימות, כתב חז"א (א"ח סי' יא ס"ק ז) שרשאי
להדביק את הקלף, ואינו פסול משום 'שלא כסדרן'.

[משנ"ב ס"ק רכ]

רוצה לומר מהנהגה טהורה (252).

(252) ולענין מין שאינו אסור באכילה אך גם אינו ראוי לאכילה, כגון
זהב, מבואר בשו"ת נודע ביהודה (א"ח מהדור"ק סי' א) שמותר
להשתמש בו בתפילין, מפני שלא נתמעט מהפסוק אלא דבר
שאסור באכילה. והוסיף, שאף שמבואר ברש"י (מגילה כד, ב) ובר"ן
(שם) וכן ברע"ב (שם פ"ד מ"ח) שיש בזהב חיסרון של 'אינו מותר
בפיך', מ"מ דבריהם קשים, וברש"י בסנהדרין (מוח, ב) כתב
שהחיסרון בזהב הוא מטעם אחר, וכן העיר בתוספות רעק"א
(מגילה שם). מאידך, הנשמת אדם (כלל יד אות ג ד"ה ומעתה גם)
כתב שמלבד החיסרון בדבר שאינו 'מותר', יש חיסרון במה שאינו
'בפיך' ואינו ראוי לאכילה, וכדעת הרש"י והר"ן, וכן משמע בהגהת
החתם סופר על קטת הסופר (סי' ג ס"ו).

ואף שמבואר בגמרא (מכות יא, א) שחוטא פשתן נחשבים 'דבר
המותר בפיך', כתב הערוך לנר (שם ד"ה כי אתקש) שאין להוכיח
שאף דבר שאינו ראוי לאכילה כשר בתפילין, מפני שיש לומר
שחוטאים אלו באים מזרע פשתן, אשר הוא ראוי לאכילה. והחזו"א
(א"ח סי' יא ס"ק ט) כתב שמוכח מגמרא זו שאין צריך דוקא
דבק שנעשה מבהמה טהורה, אלא גם דבק שנעשה מן הארץ
וגידולה כשר לכך, וכמבואר בשו"ת נודע ביהודה (א"ח מהדור"ק
סי' ג).

[משנ"ב ס"ק רכד]

וצריך עיון אם מקור לתפ"ר בגיד הנשי (253).

(253) וצדדי הספק הם, שיש לומר שדומה לנבילות וטריפות שאף על
פי שאסורות באכילה, בכל אופן נחשבות 'מין' המותר בפיך, שהרי
ממין בהמה טהורה הן, או שנאמר שכיון שגיד הנשיה לעולם אסור
באכילה, ואין בו צד היתר אכילה לעולם, אינו 'מין' המותר בפיך
כלל, מה שאין כן בנבילות וטריפות, שמקרה הוא שגרם להן
להיאסר. ובגדולי הקדש (ס"ק ב) ביאר צד נוסף להיתר, שכיון שיש
לגיד הנשיה שעת הכושר, שהרי עובר הנמצא במעי אמו גידו
מותר, שגיד שליל נותר בשחיטת אמו, אשר על כן מותר לתפור בו
[וראה שו"ת חתם סופר א"ח סי' לט].

[משנ"ב ס"ק רכה]

אם העובר גלולים הביא לשוק מקור לקנות ממנו, שפיון שפרש
מקביעותו אמרין על דפרש מרבא פרש (254).

(254) וכמו שביאר המג"א (ס"ק סו) שלא חוששים שמא ינחרו בהמה
טמאה כדי להשתמש בגידיה, שהרי אין הם משתמשים אלא בגידי
הבהמות שהם אוכלים, ורוב בהמות הנאכלות טהורות הן.

[משנ"ב ס"ק ריג]

קדשה קדשה וקדשה שמעמידין ספרותה בהיכל (249). ודיעבד אם
נתנה שם משקבת אין לסל התפילין בשביל זה (250).

(249) ואם הפרשיות גדולות ואינן נכנסות לבתים, כתב בשו"ת מנחת
יצחק (ח"ו סי' ה) שאין לקצצן, שהרי נתקדשו בקדושת תפילין.
אכן אם הן נכנסות רק לתוך החלל שכנגד התיאורא העליונה,
הוכיח מהקול יעקב (ס"ק ריג) שיש להקל, וכן הורה החזו"א
(ארחות רבנו ח"א עמ' לו) להקל בזה בתפילין של יד, מפני שאף
התיאורא נחשבת חלק מהבתים [וראה שו"ת אבני נזר א"ח ח"א
סי' יד שנחלק על השו"ע הרב (סעיף) שכתב שהתיאורא אינה
נקראת תפילין]. ומ"מ הקפיד הגר"י קניבסקי שלא ירדו ויכנסו אף
כנגד התיאורא העליונה (זכרון אליהו פ"א סיכום ההלכות אות א
בשם הגר"ח קניבסקי).

ולענין תפילין של ראש, צידד הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו שם
עמ' לה) כדעת הש"ל (מסכת חולין נר מצוה ד"ה ארבע) שיש
להקפיד שהפרשיות יהיו כולן בין מחיצות הבתים, מפני שכשהן
בולטות למטה אינן נחשבות לגמרי כמונחות בארבעה בתים,
וכמבואר בשו"ע הרב (סוף ס"א) ושו"ת צמח צדק (א"ח סי' ח אות
ז) שדין חריץ עד סוף הפרשיות הוא לעיכובא. מאידך, בשו"ת
הרמ"ע מפאנו (סי' לח) ובט"ז (ס"ק לו) ובמאמר מרדכי (ס"ק מוח)
מבואר שאין זה מעכב שמחיצות הבתים יגיעו עד כנגד תחתית
הפרשיות. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' ג) כתב, שאף בשל"ה אין
מבואר שהוא מעכב בדיעבד. והמקור חיים (ס"מ) כתב שדי בכך
שרוב כל פרשה יהיה בבית בפני עצמו, וכן משמע בספר כהונת
עולם (סי' עט).

(250) וכמו שמוכח ממה שכתב השו"ע להלן (סמ"ז) שאם כתב את
כל ארבע הפרשיות של ראש בקלף אחד והניחן בארבעה בתים,
הרי זה כשר, אף על פי שבאופן זה מניחן בעל כרחו בשכיבה, וכמו
שכתב להלן (ס"ק רטז) בשם האחרונים האלו.

[משנ"ב ס"ק ריט]

ואם נקצא טעות בקדשה רביעית, מקור לקדשה בקלף לבד אפילו
לקדשה ולקדשה, דנה הני דיעבד (251).

